Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

АВГУСТ 23 Среда 1939 он № 194 (2894) Сэн 10 мүнгэ

БУРЯТ-МОНГОЛ ҮНЭН

ВКП(б)-эйн Б.-М Обкомой ба БМАССР-эй Верховно Соведэй Президиумай ОРГАН.

Sistematiiçeska antireligiooz no propagaandiin tyløø

VKP(b)-ein XVIII sjeezd bolbol kommunis xymyyzyylge tuxai, paartiin urda serьjoozno zoriлgonuudiji tabihan baina. Şazanai ylegdelnyydte esergyy temesel xadaa SSSR-ei azalşadai kommunis xymyyzelgiin sisteemede tyryyşiin huurinuudai negiiji ezelexe johotoi baina geze todoruulhanai xereg bii geeşe gy, antireligioozno propagaanda bolbol marksiizm—leniniizmiin byxii propagaandiin taharşagyi xubiнь geeşe gehen ynen bodoto zyiliiji batalan todoruulhanai xereg bii geeşe gy.

Oktiaabrьska socialiis revoliyycehee xoişo, manai Soveedyydei orondo bolhon, tere agnuijxe xubilaltanuud bolbol şazanai ylegdelnyydte, şazan şytelgede serьjoozno soxilto xehen baina. Ilahan socialiizm xadaa şazanai sociaalьna yndehiiji tahalaa, arbaad millioon azalşan zon, şazanai urьxahaa nultaraa. Ene xadaa, xeneiş medeheer, mexaniiçeskaar boloo bişe. Antireligioozno propagaanda bolbol şazanai halan xosoroxo ene proceesste tuhalaa, ene proceessiiji tyrgedxee. „Şazan,—K. Maarks bişee hen,—ene xadaa darlagdahan tvaariin amidxal geeşe... şazan—aradai opiyym".

Manai orondo şazanai yzelnyydiiji, şazanai ylegdelnyydiiji bii bolgoзgo sociaalьna ysloovinuud ygei boloo. Oktiaabrьska socialiis revoliyyce bolbol çaastna ymsiiji ygei bolgoo, eksploataatorska anginuudiiji ba xyn xyniiji ekspioataacalxa jabadaliiji, xara barga ba neveezestviin joliiji usadxaa. SSSR-te, şazan bolbol oronoi ekonoomikodo ba obşçeestvenne azabaidalda yndehegyi bolhon, xuuşanai ylegdel boloo. Soveed stroin yrgen demokratiizm, goorod ba dereevnidexi kollektiivne yiledberi—manai oronoi byxii azabaidalda nebteren orohon, plaanovostь, SSSR-dexi socialiis baiguulaltiin ba nauukiin tuilai jixe amzaltanuud—ede bygede xadaa sistematiiçeska, elihee zilde, xynei tygesxysenei soznaaniiji azalşadai sozn aaniida oruulaa, xynei sydьbaa xadaa burxanai, sviatoinuudai, xara-xysenei garta g.megeer pooponuudai yilgernyydiiji butaзoxilhon ba butasoxizo baina. „Urdanь xada, bidenei zarinuud bolbol hyzeglegsed baihan uşarhaa, xoitiin zargalai artiiniiji xysedeg baihan ba idende enxe amagalaniiji ba zargaliiji xolto tyreldemnai gexeer naiduuldag poopuunuudai nolooniiji duuldag baigaa elelbdi—geze, Byxesojuzna listavkede xabaadagşa—kolxozniguud xeerene.—Viistavlireze xarahanhaa xoişo, xoizargal tuxai manai ede byhanal xolşolongyi haiaa. Uelimerşen ba tariaaşanai, neerny ydei, arxiteektornyyba xydoozniguudai garaar sgdehen, gazar deere bile xaruulan byteegdehen ngalangai oron, johoto zaringai oron egeel ene bainai hainyderleigiiji joholdog zandaa. Syd baada, haxiuuha zangiaagai, abaraldalgiin, vorozilioigiin xysende, zyydende g. m. etigedeg, iime xynyydş bii. Zarim hyzegtei xynyydte şazanai reakcioonno ideaaloogiнь yşeel byxe baihaar.

Ene reakcioonno ideologiiji kommunizmiin daisad, kolxoozno baiguulaltiin daisad xeregledeg.

Şazanai ylegdelnyydei xoronniнь ton olonjanza. Şazanai hainyderny ydiiji yngergelgiiji abaad yzeje. Ybehe xuriaalga, tariaa xuriaalgiin ton tylegdundaa, pooponuud xadaa şazanai hain yderleige emxidxeze, kolxoozniguudiiji xydelmerilheeнь tahaldag faaktnuud yseen bişe bii. Şazanai ylegdelnyyd jyygeeree yşee xorotoib gexede, edener bolbol xynei soznaanida baigaa byxii reakcioonno ylegdelnyydiiji—xuuşan baidal, rodovoi xarilsaanai johon, azalda ymserxen xandalga, exenerte nyxer bişeer xandalga, raabska moraalь, şovinizm g.m. ba busad zyilnyydiiji burxanai, şazanai avtoriteeder hergeedeg ba byxeledeg baina.

Şazanai ylegdelnyyd bolbol kapitaliis xyrieeleigeer ba manai oron sooxi reakcioonno elementnyydeer demzegdedeg. Şazanai ylegdelnyydiiji hergeexe ba yleexe xeregte reakcioonno popoovşçino ton jixe roolь ezelne.

Kommuniis xymyyzyylelge—manai oronoi orood baigaa ene şine polosaadaxi şiidxexii politiçeske zoriigo bolno.

Azalşadta, socialiizm baiguulagşadta, kommuniis soznaani xymyyzyylxe jabadal xadaa kapitaliizmiin byxii ylegdelnyydiiji, tereen soo, şazanai ylegdelnyydiiji daban zailuulxiiji erene.

Kommuniis paarti bolbol şazanai ylegdelnyydte esergyy temesel şuxala baihaniiji xodol temdegledeg baigaa. „Bidener şazantai temesexe johotoibdi,—Leenin bişee hen,—ene temesel xadaa—byxii materialiizmiin, tiime xadaa, marksiizmiin aazbyka geeşe."

Nyxer Staalin bolbol amerikaanska xydelmerişenei delegaacatai beseede xexedee,—„bidener bolbol propagaanda jabuulnabdi, şazanai ylegdelnyydte esergyy propagaanda jabuulxabdi"—geze, zaagaa hen.

Ene zoriigiin, ede zaabarinuudai şuxala baihaniiji manai byxii partiiina ba kulьtyyrne-gegeerelei organizaacanuud xysed oilgono geeşe gy? Bygede yşee oilgonogyi geze ton eri i temdeglexe xeregtei. Şazanai ylegdelnyydei delgerengiiji, baihaar baihiiji ba xorotoi baihiiji olon xynyyd yşeel segnenegyi. Şazanai ylegdelnyydiiji zalsuulxa xeregiiji gansal burxangylşyydei Sojuuz byteeze şadaxa geze zarimuud toolono.

Antireligioozno propagaanda bolbol byxii politiko-gegeerelei, kulьtyyre-xymyyzyylelgiin ba partiiina xydelmeriin zailaşagyi xubiнь geeşe geze zarimuud myneø xyrter oilgoogyi baina.

Antireligioozno propagaandiin hula baihanai negen şaltagaan xadaa, VKP(b)-ein obkoomuud ba kraikoomuudai zyghee ene xydelmeride sistematiiçeska kontroolь xegdeegyi, xytelberi ygteegyi baihan ja bolno.

Kommuniis xymyyzyylge tuxai, XVIII sjeezdiin togtool ba hajadaa yngergedxeee baigaa azalşanai depytaaduudai nuitagai Soveedyydte hungaltanuud bolbol antireligioozno propagaandiin xeregtei ylegdelnyydiiji ilgaruulxiiji erene.

Şazanai ylegdelnyydte esergyy temeselde soxilgo xexe bagşanar, vraçuud, agronoomuud, inzeneernyyd, bioologuud, ximigyyd, pisaatelьnuudai yrgen maassa kaadrnuudiiji xabaadulxa, antireligioozno propagaandiiji partiiina ba soveed, kulьtyyrne-gegeerelei xydelmeriin byxii sistemede oruulxa, kulьtyyrne froontiin ene geegdengi uçaastogiiji deede xemzeede tabixa şuxala.

Socialiizmiin ilalta—gazar dexi ene ynexeeree bodoto zalangai oron xadaa ateizm urgaltaar, vekovoi şazanai ideologiin xymeriigeer, manai ondo xelberişegyi ydegegdebeş, şazan xysed xosoron tere byrin halgagdaa hanaxa boloo haa, buruu. Xynei soznaani xadaa, nilji Maarks, Eengels, Leeş, Staalinai hurgadagai joeøriingee xygzeltede xokoo geegdeze baiolyycin urda tee xyn bazabaidalaïnь ysloovii ton xynde xyşer baiide nacionaalьna respyybi, ooblastьnuud ba udta şazanai ylegdeilangajaa delgerengi baibeş, şazanhaa yşee xaxynyyd gooroduudiiji eriişenei dundaş, bii balşazanai ylegdelnyyd loormoor yzegdeneb? olon xynyyd zarim gurim zanşaliiji, şaza-

(„Praavdiin" tyryy bişeghee).

Soloto kombainioor nyx. Cerendorzii-jevtoi beseede

Manai „B. M. Ynen" gazeedei redaakciin korrespondeent bolbol 1939 onoi aavgustiin 21-de, Zagarain aimagai, Kyrbiin MTS-iin soloto kombainioor nyxer Cerendorziijevtoi beseede xebe. Tus beseediiji dooro tolilonobdi.

Korrespondeent:—nyxer Cerendorziijev, amzaltanuudtainai daşaramduulan, tanda amar mendiiji redaakciin zyghee xyrigexii zybşeerit!

Cerendorziijev:—Spasiibo.

Korrespondeent:—Xer xydelmerilze bainabta?

Cerendorziijev: — Niçegoo, hain. Zygeer, hyylei ydernyydte xuriaahan uçaastoguudnai şuluutai, xazuu tala baiza, kombainamnai zahabarida orood, yşee ynder byteese tullaxa argagyi bolooogyi.

Korrespondeent: — Hajadaa yşee jamarnuud hanaaşalganuudtaibta.

Cerendorziijev:—Manai aggregaad bolbol yder byri 35 gektaar tariaalangiiji xuriaaza, byxeli sezoon soogoo 600 gektaar tariaalangiiji xuriaaxa gehen ujalga abaad, xydelmerilze exilee hemdi. Myneø, xamta 292 gektaar tariaalangiiji, muu bişe şanartaigaar xuriaaxa abaabdi. Bidener bolbol ysegelder ydeşe, Kaliininai neremzete kolxoozoi pooli deere nyyze jirebebdi. Ende 120 gektaar tariaalangiiji 3½ yderei torşo soo xuriaaza abxa zoriigotoibdi.

—Myneø ygleegyyr boroo orozo, xuriaalgiimnai xydelmeriiji haatuulaa. Manai agregaadaixid sezoon soogoo 600 gektaar xuriaaxiin tylee organizoovannoor ba zorimgoigoor temeseze bainabdi.

Korrespondeent:—Byri ynder byteesenyydiiji tullaza, imagta le staxaanovskaar xydelmerilxiitnai xysenebdi, nyxer Tydeb Cerendorziijev!

— Zai, bajartai.

Cerendorziijev:—Bajartai.

Ordenonoosec Antoonovoi obrazcoovo brigaada

Gaşain MTS. aavgust, 21. (Telefoonoor abtaba). Gaşain MTS-iin traaktorna erxim brigaada—ordenonoosec nyxer Antoonovoi № 11 brigaada bolbol aavgustiin 20-noi yderte, xamta 1717 gektaar gazariiji 1-dexi ba 2-doxi riaadta xaxalza, traaktorna xydelmerinyydeigee plaaniiji xolo ylyylen dyyrgebe. Brigaadiin nege traaktor xadaa 572,23 gektaar gazariiji xaxalaad baina.

Tiixedenь, Maksiimovai, Laastoçkinai brigaadanuudai zarim traktoriistnuudai xedilş ynder byteesiiji ygedegşji haanь, xarin zarim traktoriistnuudanь noormojoo dyyrgedeggyi baina. Tus brigaadanuudai traktoriistnuudai zarimanь hainaar xydelmerilnegyi.

Antoonovoi brigaadiin traktoriistnuudanь socialiis sorevnovaanida yrgeneer xabaadalsaza, ynder deede pokazaatelьnuudiiji, xydelmeriin hain şanarai tyleø byxii argabaidalnuudiiji xereglexe, temesene. Zygeer, Maksiimovai, Laastoçkinai brigaadiinxid bolbol zoxixo xemzeenyydiiji abaagyi deerehee, myneøş plaanaa dyyrgenegyi.

P. Varfolomeejev.

Erxim lygovooduud

Muxar-Şiberei, aimagai Sutain somonoi, Staalinai neremzete kolxoozdo geraasimovska xydeleen yrgeneer delgereze, lygovoodstviin erxim deede meetodyyd xereg bolxo bejelyylegdeze baina.

Yngereg şe xabar, 73 nahatai Zanxaşiijev Cerempil ba 70 nahatai Ajuuşiin Zab gegşed — ybeged xadaa 100-100 gektaar sabşalangai gazariiji hain şanartaigaar uhalza, ene ziide gektaar byrihee 20-23 ceentner ybehe abba. Ede xojor ybeged 1939 onoi torşo soo 300-300 azalta yder olohon ba erxim xydelmerinyydeigee tyleø kolxoozoi pravleeniin zyghee şagnal abhan bainad.

Şoidoonov.

Azaldaa socialiis johoor xandana

Muxar-Şiberei aimagai, Sutain somonoi, Staalinai neremzete kolxoozoi malşad nyxed Regzemaa Sebegei ba Balma Zamsaranai gegşed azaldaa socialiis johoor xandaza, malazaliiji debzyylxiin tyleø ynen sexeer oroldodog, temesedeg baina.

Ede xojor bolbol 1938-39 onoi torşo soo 13-13 tolgoi tylnyydiiji abxa plaantai aad, 14-14-ji byten byleneer xaruuhalza abaa.

Şoidoonov.

Arteeliin pravleeniin anxaralda

Ulaan-Ydiin Prigorodno raioonoi, Ivolgiin somonoi, „Gegeerel" kolxooz xadaa ene zilde 20 gektaar gazarta ogorood tarihan baigaa. Oboşçevoodçesko brigaadiiнь brigadiir nyxer Cediipov bolbol ogoroodno tariigaha ynder deede urgasa xangaxiin tyleø byxii ysloviinuudiiji xereglexe, temesehen baina. Eneeneiнь aşaar, ogoroodonь hain urgasa ygeze baina. Gexetei xamta, tus kolxoozoi pravleeni ene ogoroodhoo garhan: kapuusta, ogurcii, pomidoor, morkoovь g. m. ovoşçnoi kulьtyyrenyydiiji haitar xadagalxiin xeregte anxaralaa oroldooş tabinagyi. Ene kolxooz nege avtomaşinatai jum. Teed, terenь 3-4 hariin torşo soo xereglegdengyi xebtedeg. Iime baitaranь, kolxoozoi pravleeni, tereenei tyryylegşe nyxer Cedeenov bolbol zoxixo xemzeenyydiiji abnagyi, baihan ysloovinuudaa xysed xereglenegyi.

Ovoşço xuriaalgada, tereniiji xudaldaanda gargaza jixe doxood oloxo şuxala xeregte iime xandalgiiji darii esesiexe xeregtei.

N. Ocilrov.

Staxaanovec Grigoorьjev

Selengiin sydoremoontno zavoodoi modo bolbosoruulxa ceexiin stoolar—staxaanovec nyx. Grigoorьjev bolbol Staalinska Gurbadugaar Tabanziiei neremzete xysentyges socialiis sorevnovaanida orolsozo, yiledberiingee daabariiji 150 proc. dooro bişe dyyrgexe gehen socialiis ujalga abanxai.

Tere xadaa ene ujalgiiji ylyylen dyyrgexiin tyleø oroldostoigoor xydelmerilne. Staxaanovec nyx. Grigoorjev bolbol erxim pokazaatelьnuudiiji tullana. Zişeelxede, yder byriingee ylledberiin normiiji 200 ylyytei proc. dyyrgedeg baina. Tiigeed, yşee hainaar xydelmerilegde zorimgoi baihanaa medyylne.

Nyx. Grigoorьjevoi byteen gargahan zyilnyydiiji, şanaraaraa erxim segneltiiji abna. Jyyb gexede, ynder şanartai tyleø temeselge nyx. Grigoorьjevei xydelmeriin ceentre baidag jym.

BOORZOV.

Xydøø azaxiin Byxesojuzna viistavke deere

ZURAG DEERE: „Edir S. M. Kiirov, revoliyycioonno proklamaacanuudiiji xebleze baina gehen" skulьptyyre.

TASS-iin fotoxroonika.

Хэмжээ абаха

Манай республикын олонхи районуудай хүтэлбэрилэгшэд болбол бэшэг мэдэхэгүйе парти ба правительствын тогтооһон болзор соо хүсэд ликвидировалэлгые хангажа шадаагүй.

Үшаранъ, зарим аймагуудай, сельсоведүүдэй ба колхозуудай хүтэлбэрийхы худэлмэришэд хадаа убэһэ ба таряа хуряалга г. м. ажахын кампаниинуудые ведэ ликбезэй худэлмэрие зогсоодог байна.

Жэшээлхэдэ, Хоринин аймагай Советскэ с/с „Завета Ильича" колхоздо—43, „Зурганай Зам" колхоздо—18 ба Хэжэнгын ой модоной участок дээрэ—28 хүнүүд бэшэг мэдэхэ болоодүй байна. Тээд, тус колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, сомоной совед ба уншалгын байшангай эрхилэгшэ нүхэр С. Цыдыпов гэгшэд ямаршье хэмжээ абанагүй.

Тус колхозуудта ехэ наһатай нургуулинуудай занятинь болодоггүй.

Бэшэг мэдэхэгүйе ликвидацилга болбол алибүхы ажахын ябуулгануудһаа дутахагүй, угаа ехэ политическэ удха шанартай хэрэг мүн. Бэшэг мэдэхэгүйшүүдэй нуралсалые таһалдуулагшадта хэмжээ абаха хэрэгтэй.

Р. А.

SELЬKOORNUUDAI BIŞEGYYD

Azalşadai ereltiiji akkuraatna xangaxa

Kulьtyyrne xudaldaaji xydøø niutaguudta delgeryylge xadaa tuilai xariuusalgatai xydelmeri myn. Gazar byride şinenyyd magaziinguud, laavkanuud neegdene. Hajaxan, Bargazanai aimagai, Dereenei somonoi, Kaganoviiçiin neremzete kolxoozoi dergede şine magaziin neegdebe. Myneø, tende yrgen xeregselei ed tovaarnuudiiji xudaldaza baina.

Myn, endexi selьpoogoi № 4 magaziinaiнь prodaveec nyx. Batuujev M. B., eøriingeø xydelmeride haitar xandana. Ed tovaarnuudai xudaldalgiiji akkuraatna jabuulna. Magaziinaa kulьtyyrne ba seberxen baidalda bailgana.

Zygeer, selьpoogoi № 1 magaziiniнь, ijyyliin 12-hoo exilzee xaalttai baina. Xedii iime baibaşji haanь, ene selьpoogoi tyryylegşe bolbol zoxistoi xemzee abnagyi.

Tiime tula, Dereenei selьpoo bolbol medeldee baigaa magaziinguudtaa konkreetne tuhalamza yzyylze, tereenei yndehe huuri deere, selьpoogoigoo xydelmeriiji byxiideerenь haizaruulxa jabalgatai.

Baatorov R.

Nyydel xudaldaa emxidxenegyi

Zakaaminai aimagai, Buriaad-Cakirai selьpoogoi centraalьna otdeleeni (prodavecenь Zambaalov) xadaa tariaa xuriaalgiin yjede, polivoi brigaadanuudai dunda, nyydel xudaldaa yrgeneer jabuulxa ujalgatai baihan aad, myneø tereeniiji organizovaalaagyi baixa jym.

Endexi kolxoozniguudai, tedente xeregtei ed tovaarnuudiiji abxajaa jirexedenь, Zambaalov gegşe magaziinaa xaazarxiood, zalza arilşadag baina. Magaziinaanь xileemen ton jixe baidag. Teed, brigaadanuudai dunda oroidooşji abaaşagdadaggyi baina. Zygeer, pooli deere xydelmerildeg kolxoozniguud bolbol belen xileeme abxiiji ugaa jixeer xysene. Tereende ereltei ton jixe baina. Iime tula, tus magaziinai xydelmeriiji haizaruulxa, kolxoozuudai pooli deere yrgen xeregselei ed tovaarnuudiiji elbegeer xudaldaxa şuxala.

B. Şo-nov.

Советскэ Союз дотор

● Ярославли городто Лениндэ помятник барилга эхилээ. Дүрбэн метрһээ дээшэ ундэртэй Ленинэй скульптура бронзоор шудхагдахай, пьедестал-нь хара-хүрин гранидаар нүурлагдаха байна. Тэмдэглэгдэхэнь. Энэ героическа эподэ, арадай сүлөөдэ, зол жаргалда этигэн һанаһан һайдалынь тодоор харуулна. Өөрынгөө гүрэнэй национальна самостоятельностиин түлөө ба иноземнэ дарлалтануудта эсэргүү тэмэсэһэн таряанай олон бүрын тэмэсэл харуулагданхай.

● 1940 оной май һарада калмыцка арадай творчествын „Джангра" гэжэ гайхамшаг аман зохёолой 500 жэлэй ой (TACC).

ВКП(б)-эйн историие vзэгшэдтэ туhала мжа

КОНСПЕКТ ЯАЖА ТАБИХА ЁhОТОЙБ

Конспект табилга хадаа „ВКП(б)-эйн Историин Хуряангы Курсые“ шудалалгада шухала условинуудай нэгэниинь юм, энэ болбол vзэжэ байhан материалаа бэлээр ойлгохо ябадалда туhалана.

Конспект табихадаа шаблоноор хандажа болохогvй. Ниитэ культурнэ ба политическэ хэмжээ, знаниин объём ба элдэб бусад моментнvvд—эдэ бvгэдэ хадаа ямар нэгэн нюураар табигдажа байhан конспектдэ өөрынгөө тэмдэгые оруулдаг.

Тиимэшье hаань, конспект табилгын юрэнхы гурим болгон рекомендовалхаар олон положенинvvд бии.

Нэгэдэхеэр, тон тодорхойгоор запись хэhэнэй хэрэггvй. Зарим нvхэдvvд хадаа учебнигые бултынь бэшэжэрхихоор забдадаг. Иимэ буулгалга, уншаhанаа hанахадань зарим хэды туhална гэбэшье, энэ хадаа ехые vгэдэггvй, харин бага бэшэ сагые барадаг байна.

Хоёрдохёор, конспект табилга хэдаа уншаhанаа өөрынгөө vгөөр самостоятельна найруулан бэшэхэ (табиха) шадабаритай бололгодонь, уншагшадта туhалаха байна.

Энээнтэй хамта, конспект табихадаа заабол hайнаар ойлгохо ёhотой хуряангы выдержкэнvvдые (цитадуудые) учебнигhээ абажа бэшэхэ хэрэгтэй.

„ВКП(б)-эйн историин хуряангы курсын“ главануудые ямар гуримаар конспектировалхаб гэжэ жэшээ харуулае.

Конспект табижа эхилхэhээ урид, бvхы главагайнгаа удхатайнь танилсахын тvлөө конспектировалхаа байhан главагаа бултынь, глава бvхэнэй hvvлдэ байдаг „хуряангы выводынь“ уншаха ёhотой, „хуряангы выводые“ анхаралтайгаар уншахадаа, партиин историин тэрэ vеын гол шухала моментнvvдые характеризовалhыень тэрээн соohoo мэдэхэт. Мvнөө бvхы главае ба „хуряангы выводые“ уншаhанайгаа hvvлээр, главагай гол моментнvvдтэ танай анхаралай хандаад байхадань, главагай подраздел бvхэнии дахяад хоёрдохёо уншажа, подраздел бvхэндэнь конспект табиха хэрэгтэй.

Энээнтэй хамта, раздел бvхэнэй эхиндэ байhан подзаголовогуудта анхаралаа табигты. Подзаголовок хадаа подразделэйнгээ удхатай таараhан байдаг. Подзаголовок хадаа конспектировалгын тон шухала зvйлынь гээшэ. Конспект табихадаа, подзаголовкые хэрэгэлхэ ёhотой.

Жэшээгэй тулада, VII главагай I разделые абае (хуудаhан 174-179), энээнэй эхиндэ дооро заагдаhан подзаголовканууд бии.

„Февральска революциин hvvлээр орон доторхи оршом байдал. Подпольhoo партиин гаралга ба нээмэл политическэ хvдэлмэридэ шэлжэн оролго. Петроградта Ленинэй ерэлгэ. Ленинэй апрельскэ тезисvvд. Социалистическа революцида шэлжэн орохо тухай партиин заабари.

Энэ подзаголовкын нэгэдэхи пунктые тетрадьтаа бэшэгты.

„Февральска революциин hvvлээр орон доторхи оршомбайдал“

Эдэ vгэнvvдээ доогууранъ зураад, энээнэйнгээ урда „А“ vзэг бэшэгты.

Энээнэйнгээ hvvлдэ, тус пунктда хабаатай текстые тон анхаралтайгаар уншагты. Тус подзаголовогой энэ пунктда хабаатай текст, 175-хи хуудаhанай (ород учебнигээр) hvvлшын абзацай урдатээхи абзацта дvvрэхэ. Эндэ Февральска революциин hvvлээр орон доторхи оршомбайдал тухай хэлэжэ дvvрээд, hvvлээрэнь, подпольhoo партиин гаралга ба нээмэл политическэ хvдэлмэридэ шэлжэн оролго тихай асуулалда орохо. Подзаголовкын нэгэдэхи пунктда хабаатай текстын хаана дvvрэhые мэдээд, тэндээ зуража тэмдэглэжэрхихэдэтнай болохо. Февральска революциhээ хойдтээхи тvрvvшын хоёр hарануудай (март-апрель) оршомбайдалые характеризовалhан гол моментые текстын удхаhaa мэдэхэт.

Бэдэнэр, эндэ юу харанабибди? Сагзуурын правительствын ябуулажа байhан политика хадаа арадуудта эсэргvv политика байhыень харанабди.

Сагзуурын правительствын политика хадаа монархиие hэрэгээн бодхоохые hэдэлгэ, тяряашадта газар vгэлгые арсалга, ажалшадта талха vгэжэ шадахагvй байhан ушар хадаа помещигvvдэй интересые хаhахаhaa далдирана, ушарань, талхахудалдагшадай интересые дайраха болоно, hандаралгатай тэмэсэлдэ шиидхэхы хемжээнvvдые абалгада дурагvйтэлгэ болбол капиталистнуудай интерестэ хохидол ушаруулхагvй гэhэн удхатай. Англо-французска империалистнуудтай холболдоhон Сагзуурын правительство хадаа дайниие болюулхын тухай hанаагvй, харин, hөөргэ, империалистическа дайнда Россиин vлэмжэ активнаар хабаадалсахын тулада, революциие хэрэглэхые hэдэhэн байна.

Меньшевигvvдэй ба эсэрнvvдэй соглашательска политика дээрэhээ, Сагзуурын правительствын политикада этигэхэ ушар массануудай дунда байгаа, гадна, меньшевигvvдэй ба эсэрнvvдэй соглашательска политикые дэмжэлгэ vшөө байhан юм. Vсөөн бэшэ хvдэлмэришэд, vшөө олон солдаадууд, таряашад хадза hайн-сэдьхэлээрээ төөригшэд, оборонцонууд гээшэ гэжэ, Ленинээр нэрлэгдэhэн юм.

Событиин ябаса хадаа Сагзуурын буржуазна правительствын политикые vдэр бvхэндэ улам улам бvри массануудай урда элирvvлэн харуулhан байна.

Февральска революциин hvvлээр орон доторхи оршом байдалай гол моментнvvдые ойлгоод байхадаа, хуряангы записаа хэхэдэтнай болохо. Танай запись тухайламжаар иимэрхvv тvхэлтэй боложо болохо:

А. Февральска революциин hvvлээр орон доторхи оршомбайдал

1. Арадуудта эсэргvv Сагзуурын буржуазна правительствын политика:

а) монархиие hэргээн бодхоохын тула оролдолго.

б) таряашадта газар vгэлгэhөө арсалга.

в) арадуудта талха vгэлгэhөө арсалга хадаа томонууд талхахудалдагшадай интересvvдынь хохидуулхагvйн тула зорюулагдана.

г) Империалистическа дайнда россиин улам активнаар хабаадалсахынь тулада, революциие хэрэглэхэ hэдэлгэ.

2. Масса хадаа Сагзуурын правительствын политикадань vшөө этигэжэ ядарадаг байгаа.

3. Меньшевигvvдэй ба эсэрнvvдэй соглашательска политикань, даб дээрэ арадай массануудай дунда vшөө дэмжэлгэтэй байгаа.

4. Событиин ябаса хадаа Сагзуурын правительствые, буржуазна-помещичье политикыень массануудай урда улам хурсаар элирvvлэн харуулаа hэн.

Hvvлээрэнь, таанад удаадахи (хоёрдохи) пунктын подзаголовкодо орохот: „**Подпольhoo партиин гаралга ба нээмэл политическэ хvдэлмэридэ шэлжэн оролго**“. Энээниие бэшэжэ абаад, энээнэйнгээ урдатээ „Б“ vзэг табигты.

Энэ пунктын удхадань таарруулан, тvрvvшын пунктдэл тон адляар текст габигты. Тиихэдэтнай, энэ текст хадаа 176-dахи хуудаhанда хоёрдохи абзацаар дvvрэhынь таанад харахат.

Энэ пунктын текст тухай юун хэлэгдэнэб.

Эндэ, февральска революциин hvvлээр, партиин легальна байдалда, массануудай дунда нээмэл политическэ ба организационно хvдэлмэридэ шэлжэн оролго тухай, партиин легальна байдалда шэлжэн ороhоной hvvлээр гараhан арсалдаан тухай, эдэ арсалдаануудай удха тухай хэлэгдэнэ.

Тэрэ vедэ партиин дунда байhан оппортунистнууд хадаа Сагзуурын правительствые ба оборонцуудай политикые условно дэмжэлгын хахад-меньшевистскэ позици дээрэ байгаа hэн, партиин хvдэлмэрилэгшэдэй зарим хубиньгуйбаа hэн, харин Ленин ба Сталин тvрvvтэй партиин олонхинь, Сагзуурын правительстводо этигэхэгvйн политикые хамагаалан, оборончестводо эсэргvv выступалhан ба мирэй тvлөө активна тэмэсэлдэ, империалистическа дайнда эсэргvv тэмэсэлдэ уряалhан байна.

Энэ пунктын подзаголовкын гол удхануудынь формулировалхадаа, жэшээлэбэл, иимэшvv запистай болохо байна.

Б. Подпольhoo партиин гаралга ба нээмэл политическэ хvдэлмэридэ шэлжэн оролго

1. Партиин легальна байдалда шэлжэн оролго.

2. Ленинэй ерэхын урдатээ, партиин доторхи арсалдаан. Сталин, Молотов ба бусад тvрvvтэй партиин олонхинь, Сагзуурын правительстводо этигэхэгvйн политикые хамагаалан, оборончестводо эсэргvv выступалhан ба мирэй тvлөө активна тэмэсэлдэ, империалистическа дайнда эсэргvv тэмэсэлдэ уряалhан байна.

Сагзуурын правительствые условно дэмжэхэ гэhэн хахад-меньшевистскэ позици ба оборонцануудай политика (Каменев ба компани).

Энэ мэтээр саашанхи текстые конспектировалагты.

Книгэhээ тон шухалыень бэшэжэ абахые рекомендовалнабди.

Жэшээлхэдэ, VII главагай „хуряангы выводые“ уншахадаа, Октябрьска революциин урдатээ, эсэрнvvдэй ба меньшевигvvдэй соглашательска партиие характеризовалhые бэшэжэ абахада болоно: „Эсэрнvvд, анархистнууд ба коммунистическабэшэ бусад партинууд хадаа өөhэдынгөө хvгжэлтые бараhан байна, гэбэл: тэдэнэр бvгэдэ бvри Октябрьска революциин урда хада, капиталистическа стройн бvрин бvтэн ба зандань сахигдажа байхыень хамагаалагша буржуазна партинууд болhон байна“. (ВКП(б)-эйн историин хуряангы курс, хуудаhан 214).

Заримандаа, бэе бэендээ эсэргvv табигдаhан хоёр теоринууд, лининvvд, формулировканууд, текстнvvд дайралдадаг байна. Иимэ ушарнуудта, илгаануудай удхын эли байхын тула, параллельна запись хэхэдэ зvйтэй байна. Энээниие жэшээ дээрэ харуулае. „ВКП(б)-эйн историин хуряангы курсын“ 40-41 хуудаhануудые, — партиин членство тухай асуудал тушаа бэе бэедээ эсэргvv хоёр линиие абае. Энээниие конспектдээ иигэжэ бэшээ hаа, hайн.

(Vргэлжэлэлэнь удаадахи номерто)

Nege partkabineedei xydelmeri tuxai

„BKP(b)-ein istooriiin xuriaangii kyyrsiin“ garalgatai daşaramduulan, partiina propagaandiiji emxidxen tabixa tuxai“ Paartiiin Centraalьna Komiteedei togtool xadaa propagaandiin xydelmeriiiji zybөөr tabixiin xeregte, partkabineedyydei urda baihan ugaa jixe zorilgiiji ton todo honoroor zaahan baina.

Paartiiin Tarbagatain aikoomoi dergedexi partkabineed xadaa ene togtooloi garhaar, xydelmeriөө elite haizaruulhan ba paartiiin istooriiiji samostojaatelьna yzegşedtei barisaa baiguulza, tedende konkreetne tuhalamza ygene. Ene zilei janvaarь harahaa exilze, eldeb teemenyydeer 37 leekce unşagdahan ba bolьşeviizmiin istoorido, paartiiin XVIII sjeezdiin materiaalnuudta ba ulasxoorondiin baidalda zoriuulagdahan 19 doklaaduud xegdeze, xamta 1716 xynyyd xabaadaa. Partkabineedei plaanai johoor hara byri, xede xeden gryppovoi ba individyaalьna konsulьtaacanuud yngergedene. Ene yje soo gryppovoi 41 konsulьtaacanuud yngergegdeze, 461 xynyyd xabaadaa.

„BKP (b)-ein istooriiin xuriaangii kyyrsiin“ negedexi ba xojordoxi glavaagaar xojor daxin teorotiiçeska konfereence, 3 beseediiji partkabineed organizovaalhan baina. Ene xadaa, paartiiin istooriiiji samostojaatelьna yzegşedei materiaalaa şudalxadanь, oilgoogyi asuudaldaa xariuu oloxodonь nileed tuhaldag ba marksiizm-leniniizmiiji şudalalgadanь, aktiviistnuudai krygozooriiji yrgedxene geze temdeglexeer bolno. Mynөө, Tarbagatain aimag soo xamta 280 xynyyd bolьşeviizmiin istooriiiji samostojaatelьna yzene, terenei toodo negedexi glavaajinь—97 xynyyd, 2-3 glavaaji—116 xynyyd, 4-dexi glavaaji—60 xynyyd yzeze baina. Gadna, byxii arban xojor glavaanuudiinь dyyren yzehen xynyyd bii.

Manai geroiiçeska paartiiin istooriiiji gynzegiigөөr yzexiin tylөө serьjooznoor xandadag nyxed olon. Ziseelxede, paartiiin çleenei kandidaad nyx. I. G. Byrlakoov bolbol Leenin—Staalinai exin istooçniguudiiji, gazeed ba zyrnaalnuudta garadag konsulьtaaciiji unşadag. negeşji leekce ba doklaadhaa geegdedeggyi baina. Iimehee, nyx. Byrlakoov xadaa ideine-politiiçeske talaaraa elite urgana. Nyx. Byrlakoov bolbol „Kraasna zariaa“ kolxoozoi dergedexi agitkollektiivei xytelberilegşe baixa zuuraa, agitacioonno maassova xydelmeriiiji kolxoozniguudai dunda muu bişeer tabihan baina. Nyxed M.N. Miasnikoov, Novoloocki, Maraviin—(partoorg), Kytyyzov ba busad, өөhediingөө teoretiiçeska ba politiiçeske znaaniiiji bajazuulxiin tylөө serьjooznoor xydelmerilened.

Marksiizm leniniizmiin hurgaalnuudiiji şudalalgada, manai kaadrnuudai aktiivna bolhiijinь, marksiistske-leeninske ba xydoozestvenne literatuurada ereltiinь jixe bolhon faakt gerşelne. Ziseelxede, ene yje soo, partiina kabineedei biblioteeke bolbol marksiis-leeninske 406 toomuudiiji, xydoozestvenne—516, ulasxoorondiin baidal tuxai—250 kniigenyydiiji xynyydte ygөө. Dunda ziseegeer yder byxende 15-17 xynyyd bibliotekede jireze, kniigenyydiiji abna.

Zygөөr, zarim nyxedyyd, paartiiin çleenei kandidaad—Şeergin, Revcoov (partoorg), Zerloov, Roogov ba busad өөhediingөө ideine - politiiçeske xemzeeji deeşelyylxiin tula ton bagaar oroldonod.

Gadna, partkabineedei xydelmerlde dutuunuud yşөө bii gebel, tere xadaa partiina exin organizaacanuudta, terenei sekretaarьnuudta yşөөl bagaar tuhalna. Teoretiiçeska konfereenciiji yngergexedөө, ysөөxen xynyydiiji xabaaduuldag ba tedenь konfereenciiu urdatee 3-4 xonog soo beledxene. Partkabineedei dergede negeşji ştaatna propagandiist ygei, partkabineediiji erxilegşe nyxer Şeergin, xydөө niutaguudta garnagyi. Zarim partiiina exin organizaacanuud bolbol agitaaca propagaandiin xydelmeriiiji haizaruulxa tuxai xydelmerilnegyi (aimgyisedkoomoi dergedexi—sekretaarinь nyx. Grydiinin, partoorg Revcoov ba busad). Iimehee, paitkabineed xadaa dutuunuudaa darli likvidiirovelze, revoliycioonno teooriiiji şudalagşadta sag yrgelze tuhalxa, tedenei ereltiijinь medexe ba xangaxa şuxala bolno.

P. Şevçeenko.

Минеральна источнигуудай тухай

Бурят-Монгол АССР-эй территори дээрэ тон олон тоото эмнэлгын минеральна уhанууд бии. Олонхи источнигуудань ямаршье заабаригvйгөөр аргаламжада хэрэглэгдээд, туhа хэхын орондо, убэшэн болгодог байна.

Мvнөө vедэ Бурят-Монгол хадаа хоёрхон лэ курорттай: нэгэниинь—нютагай Кисловодск болохоор, углекисло уhатай Аршан, хоёрдохинь—тепловой эмнэлгэдэ хэрэглэдэг, Горячинск болно. Энэ хоёр курорт хадаа республикын ажалшадай эрэлтые хvсэд хангажа шадахагvй ба сезон соогоо миил 1500-2000 хvнvvдые амаруулдаг байна.

Курортда амаралга хадаа ажалшадай бэеынь элvvрые ба хvсые hайжаруулха эрхим арга болно. Курортын эмнэлгэдэ—hайн минеральна уhануудhaa гадна, климатическа услови, режим ба бусад туhална.

Нютагай курортнуудые органнзовалалга хадаа ажалшадта ехэ туhатай байна.

ВКП(б)-эйн Обкомой ба БМАССР-эй правительствын инициативаар, Улан-Vдэ городто, Гvрэнэй курортлогиин Центральна Институдай экспедици хадаа курортно хэрэгэй экспедицинvvлэй—гидрогеологууд, химигvvд ба бальнеологын врачнуудай составтайгаар ерэhэн байна.

Экспедици болбол курортнуудые—Аршан ба Горячинск, мvн районууддахи минеральна уhануудые шэнжэлжэ эхилэхэнь.

Экспедициин хvдэлмэриин амжалта хадаа нютагай хvнзоной ба организацинуудаар тэдэнэй хvдэлмэридэнь ямараар хандаhанhaань дулдыдаха байна. Тэдэнэй туhаламжаар, Бурят-Монголой природно баялигуудай тухай шэнэ hонин бодотоонууд абтажа болохо.

Бvхы эмнэлгын минеральна источнигууд ба нуурнуудай тухай мэдээнvvдые БМАССР-эй Наркомздравта, экспедицидэ vгэхынь тула мэдээсэхэ хэрэгтэй.

Курортлогиин Центральна Институдай старша научна сотрудник, доцент

Г. СОРОКИН.

Харюусалгата редактор Р. БИМБАЕВ.

Адрес редакции: Центросоюзная 19 Телефоны: редактора — 8-44, отв. секретаря 3-22, Сельхозотдел — 7-55, Пропаготдел — 6-07.

Типография Наркомместпрома БМАССР. Бурглавлит № 1131